

ENSZ KLÍMAKONFERENCIÁK

2015. november 30. és december 11. között kerül megrendezésre az [ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményben](#) (UNFCCC) Részes Felek 21. konferenciája ([COP21](#)) Párizsban. A konferencia kiemelt jelentőségű, hiszen célja egy olyan új nemzetközi jogi eszköz elfogadása, mely minden Részes Fél számára megszabja a klímaváltozás megfékezésére irányuló feladatokat a 2020 utáni időszakra.

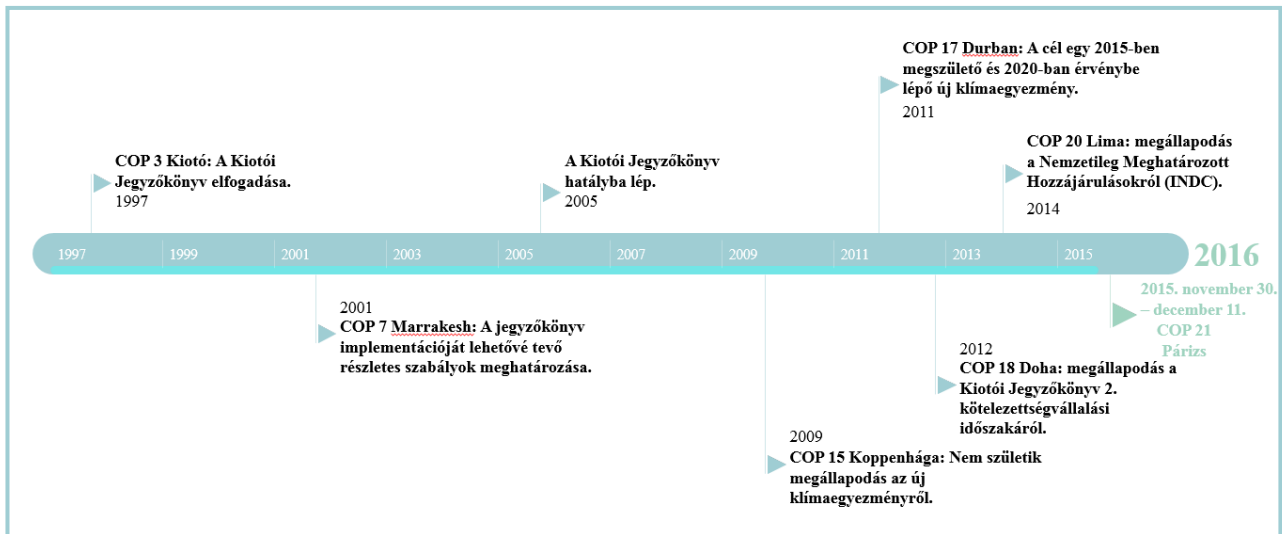
- A Kiotói Jegyzőkönyvet ratifikáló fejlett országok vállalták, hogy kibocsátásukat átlagosan öt százalékkal csökkentik a 2008-2012-es időszakban az 1990. évi emisszióhoz képest.
- A 2009-es klímacsúcs, mely a Kiotói Jegyzőkönyvet leváltó, kötelező jogi érvénnyel bíró klímaegyezmény megalkotását kívánta elérni, sikertelenül zárult.
- A 2015-ös párizsi klímakonferencia célja egy olyan megállapodás elfogadása, mely minden Részes Fél számára előírja, hogy 2020-at követően milyen feladatai vannak a klímaváltozás mérséklése érdekében.
- A klímátárgyalások alapját a Nemzetileg Meghatározott Hozzájárulások képezik.
- Az Európai Unió olyan egyezményt szorgalmaz, ami jogilag kötelező érvényű, transzparens, és lehetőséget ad a célok felülvizsgálatára.
- Valószínűbb egy keretjellelű egyezmény elfogadása, ami a vonatkozó általános eljárási szabályokat írja elő kötelező módon.
- A fejlett és fejlődő országok közti fő vitatémák a kibocsátás-szabályozási vállalások, a veszteségek és károk valamint a finanszírozás területén jelennek meg.

Az éghajlatváltozással szembeni globális összefogás jelentős mérföldköve volt a [Kiotói Jegyzőkönyv](#) 1997-es elfogadása. A protokollt aláíró fejlett országok vállalták, hogy károsanyag-kibocsátásukat átlagosan öt százalékkal csökkentik a 2008-2012-es időszak átlagában 1990-hez képest. A jegyzőkönyv kontextusában fejlett országnak számítanak a régóta iparosodott országok, melyek a protokoll I. mellékletben szerepelnek (Annex-I országok), míg az ott nem szereplőket fejlődő országnak tekintik. Ez egy kifejezetten változatos kategória, mivel az ide tartozó államok gazdasági fejlettsége és üvegházhatásúgáz (ÜHG) -kibocsátása nagyban eltér.

A protokoll implementációját a hetedik, marrakeshi klímacsúcson ([COP7](#)) elfogadott érvénybe lépési kritérium és részletes szabályok tették lehetővé. Eszerint a jegyzőkönyv hatályossá válásához 55 olyan állam ratifikációjára szükséges, amelyik az 1990. évi kibocsátás minimum 55 százalékáért felelős. Ez 2005-ben valósult meg, amikor a bázisév emissziójának 16 százalékát kibocsátó Oroszország is csatlakozott.

A 2009-es koppenhágai klímacsúcs ([COP15](#)) célja már az volt, hogy lefektessék egy új, a Kiotói Jegyzőkönyvet leváltó, kötelező jogi érvénnyel bíró klímamegállapodás alapjait. A találkozó nem zárult megegyezéssel, de létre jött egy politikai nyilatkozat ([Koppenhágai Egyezmény](#)), melyben célként rögzítették, hogy a globális felszíni átlaghőmérséklet-növekedés nem haladhatja meg a 2 Celsius-fokot.

A tárgyalások Durbanban ([COP17](#)) vettek kedvező fordulatot, amikor a Részes Felek megfogalmazták célkitűzésüket, hogy az új klímaegyezmény 2015-ben megszülessen, és 2020-ban érvénybe lépjen. Ennek érdekében létrehoztak egy kormányközi munkacsoportot, mely 2012-től dolgozik e célok megvalósulásán. A 18. konferencián ([COP18](#)) a Kiotói Jegyzőkönyv meghosszabbításáról – melyet 2. kötelezettségvállalási időszakként (2013-2020) neveznek – született megállapodás, ez azonban máig nem lépett érvénybe, mivel 2015 szeptemberéig csak 45 ország ratifikálta, miközben a hatályossá válásához legalább 144 Részes Fél csatlakozás szükséges ([UNFCCC](#), 2015). A nagy kibocsátók közül nem csatlakozott Japán, Kanada,

Klímakonferenciák. Forrás: Infoszolg

Oroszország, Új-Zéland és az USA, mivel kifogásolták, hogy a gyors növekedésű fejlődő országok nem tesznek klímapolitikai vállalásokat. Így a [Dohai Módosítás](#) hatályba lépése a párizsi klímacsúcson is fontos téma lesz.

Az új megállapodás szempontjából jelentős, hogy a limai konferencián ([COP20](#)) a Részes Felek a 2020 utáni klímapolitika alapjaként a Nemzetileg Meghatározott Hozzájárulásokat (INDC) deklarálták. A 2015-ös tárgyalási folyamat alapját a februárban elfogadott [Genfi Tárgyalási Szöveg](#) képezi.

TÖRÉSVONALAK

A tudomány olyan klímamegállapodást sürget, ami eredményesen elősegíti, hogy a globális felmelegedés ne haladja meg a 2 Celsius-fokos küszöbértéket. Egy hatékony és egyben politikailag is elfogadható egyezmény létrejöttét azonban több tényező is korlátozza ([European Parliament](#), 2015a):

- Mivel a gazdasági növekedés, az energiafelhasználás és az ÜHG-kibocsátás között erős az összefüggés, a nagymértékű ÜHG-csökkenés rövidtávon a GDP visszaesését eredményezi.
- A helyi ÜHG-kibocsátás globális hatásokkal bír, így a csökkenéséért tett lokális

erőfeszítések is csak akkor hatékonyak, ha más régiók is hasonlóan cselekednek.

- A jelenlegi ÜHG-emisszió káros következményei csak jelentős időeltolódással válnak érezhetővé, tehát a ma döntéshozói már nem lesznek pozícióban, amikor döntéseik következményei realizálódnak.
- A klímaváltozás már jelenleg is érezhető negatív következményei az elmúlt 200 évben felhalmozódott ÜHG-koncentrációból fakadnak. Ez pedig nagyrészt a fejlett országok tevékenységének következménye.
- Minél fejlettebb egy gazdaság, annál kevésbé sérülékeny a klímaváltozással szemben. Így az ÜHG-kibocsátás csökkenésére irányuló megszorításokból fakadó gazdasági visszaesés kitettebbé teszi az országokat a negatív hatásokkal szemben.
- A nemzetközi kereskedelemnek köszönhetően az egyes javak fogyasztása nagyrészt nem az ÜHG-emisszióval járó termelésük helyén történik.
- Egyoldalú ÜHG-csökkentési politikák mellett a klímabarátabb régiók veszítenek versenyképességükből, mivel az energiaintenzív iparágak áttelepülnek a megengedőbb szabályozású országokba.

E tényezők a klímátárgyalások körüli ellentétek eredői, a párizsi megállapodás körüli vitás kérdések pedig a következő területeken

jelennek meg ([European Parliament](#), 2015b; [Faragó](#), 2015):

- **Kibocsátás-szabályozási vállalások:** A fejlettek egy olyan rendszert támogatnak, melyben minden ország számszerű vállalásokat tesz. A differenciálás alapja az adott állam társadalmi-gazdasági fejlettsége, mértéke pedig egy közösen meghatározott kritériumrendszerrel függ. Ezzel szemben a fejlődők a Kiotói Jegyzőkönyvben megjelenő kétosztalú vállalási rendszerhez hasonló szisztémát támogatnak. Ebben történelmi felelősségük miatt a fejlettek nagymértékű és jogilag kötelező érvényű, míg a fejlődők saját hatáskörben mérlegelt, önkéntes kibocsátás-szabályozási vállalásokat tennének, melyek mértéke a fejlettek által biztosított pénzügyi forrásoktól is függ.

- **Veszteségek és károk:** az elv lényege, hogy a súlyos veszteségeket és károkat okozó extrém időjárási jelenségek összefüggésbe hozhatók a klímaváltozással, így a sérülékeny fejlődő országokat sújtó következményekért kártérítés jár számukra. Ennek szellemében jött létre az alkalmazkodási keretrendszer alá rendelt [Varsói Mechanizmus](#). A fejlett országok ennek megtartását, míg a fejlődők egy önálló mechanizmus létrehozását javasolják, és ennek megfelelően a párizsi egyezményben egy külön szakaszt szentelnének a veszteségeknek és károknak. A tárgyalási szövegnek azonban ez nem része.

- **Finanszírozás:** a fejlett országok már egy korábbi politikai nyilatkozatban vállalták, hogy 2020-tól évi 100 milliárd USD pénzügyi támogatást nyújtanak a fejlődők számára. Ennek finanszírozását közpénzből és magánforrásokból tervezik. Bár többek szerint kérdéses e célkitűzés megvalósulása is, a fejlődők már azt tartják fő vitakérdésnek, hogy 2020 után milyen ütemben növekedjen ez az éves keret. Ezzel szemben a fejlett országok a fejlődők kötelezettségeinek – vagyis a támogatási forrásokból megoldandó feladatok és azok költségigényeinek – előzetes rögzítését hangsúlyozzák.

KULCSSZEREPLŐK

Még vita tárgya, hogy a kibocsátás-szabályozással a Részes Felek a globális felmelegedést az 1,5 vagy a 2 Celsius-fokos határértéken belül kívánják megfékezni ([Faragó](#), 2015). Az UNFCCC novemberben megjelenő összegző jelentése arról fog számot adni, hogy a benyújtott INDC-k a 2 Celsius-fokos küszöb betartásához elegendőek-e.

Ez idáig 164 – a globális kibocsátások 93 százalékáért felelős – Részes Fél nyújtott be INDC-t ([CAIT Climate Data Explorer](#)). A táblázat néhány kulcsszereplő nemzeti vállalását foglalja össze:

Nemzetileg Meghatározott Hozzájárulások a párizsi klímacsúcsra	
Ausztrália	2030-ra 26-28 százalékos kibocsátás-csökkenés a 2005-ös emisszióhoz viszonyítva.
Európai Unió	2030-ra legalább 40 százalékos csökkenés 1990-hez viszonyítva.
Japán	2030-ra 26 százalékos csökkenés 2013-hoz viszonyítva.
Kanada	2030-ra 30 százalékos csökkenés 2005-höz viszonyítva.
Kína	Legkésőbb 2030-ra a kibocsátás maximumának elérése, és ugyan ezen évig: <ul style="list-style-type: none"> • a kibocsátás intenzitásának, vagyis az egységnyi GDP-re jutó CO₂-emisszióinak 60-65 százalékkal való csökkentése; • a nem fosszilis energiahordozók arányának 20 százalékra növelése; • az erdővagyon 4,5 milliárd köbméterrel való növelése.
Mexikó	Az ÜHG-k és a rövid távú éghajlatbefolyásoló emissziójának 25 százalékos csökkenése 2030-ig ahhoz a scenárióhoz képest, ha a kibocsátás üteme a jelenlegi trendet követné.
Oroszország	2030-ra a kibocsátás csökkentése az 1990-es év szintjének 70-75 százalékára.
USA	2025-re 26-28 százalékos csökkenés 2005-höz viszonyítva.

Forrás: Infoszolg/[CAIT Climate Data Explorer](#)

A kulcsszereplők között jelentős véleménykülönbségek vannak a megállapodás felépítését illetően. Az EU egy kötelező jogi érvényű, transzparens, a célok felülvizsgálatára 5 évenként lehetőséget adó egyezményt sürget. Ezzel szemben az USA nem támogatja a kötelező erővel bíró kibocsátás-szabályozási vállalásokat, valamint az INDC-k kötelező felülbírálását.

Kína ragaszkodik a fejlett és fejlődő országok kötelezettségei közötti éles megkülönböztetéshez. A fejlődő országok közül Brazília és Mexikó kompromisszumkézsőbb: Brazília egy olyan dinamikus rendszert javasol, melyben az országok kötelezettségei fokozatosan nőnek a gazdasági fejlettségüknek megfelelő mértékben. Mexikó a világos és összehasonlítható INDC-k fontosságát hangsúlyozza, illetve egy olyan rugalmas szisztéma kialakítását, mely reagál az országok gazdasági fejlettségére és a legújabb tudományos ismeretekre.

HAZAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Magyarországon a Köztársasági Elnöki Hivatal keretein belül működő Környezeti Fenntarthatóság Igazgatósága feladata a magyar érdekek képviselése és megjelenítése az ENSZ és az Európai Unió klímapolitikával foglalkozó fórumain, valamint a párizsi klíma megállapodáshoz kapcsolódó nemzetközi egyeztetések előmozdítása.

A klímaváltozás megfékezésére irányuló helyi kezdeményezéseket fogja össze a 2007 óta működő [Klímabarát Települések Szövetsége](#), melynek alapve-

tő filozófiája, hogy széles társadalmi összefogás szükséges a klímaváltozás megfékezéséhez. A három alapító településhez (Hosszúhetény, Tatabánya és Pomáz) az évek során további 24 csatlakozott, és fogalmazott meg helyi szintű megelőzési és alkalmazkodási célokat is tartalmazó stratégiát. E települések jelentős sikereket értek el a helyi lakosság klímatudatosságának növelése, a kibocsátáscsökkentés és az alkalmazkodás terén.

Élő bolygónk

Al Gore volt amerikai alelnök klímavédelmi kampányához 2015 májusában csatlakozott

dr. Áder János köztársasági elnök az Élő bolygónk kezdeményezéssel. A kampány célja, hogy egymilliárd ember támogatásával nyomást gyakoroljon a döntéshozókra a párizsi klímacsúcson. 2015. októberig több mint 100 000 online aláírás gyűlt össze.

Források:

- [2015/6.](#) Infojegyzet: Éghajlat-politika
- [European Commission – Climate Action](#)
- Antal Z. László (szerk.): Klímabarát települések. Elmélet és gyakorlat. Budapest, Pallas Kiadó, 2008.
- dr. Faragó Tibor: [Az új nemzetközi éghajlatvédelmi megállapodás előkészítése: a legutóbbi bonni tárgyalások értékelése és a párizsi csúcstalálkozó kilátásai](#). 2015.
- Dr. David Robinson: [Paris 2015: Just a first step](#). The Oxford Institute for Energy Studies, 2015.
- Susanne Dröge és Oliver Geden: [The EU and the Paris Climate Agreement](#). SWP Comments 29, Stiftung Wissenschaft und Politik, 2015.
- European Parliament: [Negotiating a new UN climate agreement](#). European Parliament, 2015a.
- European Parliament: [On the way to COP 21 in Paris](#). European Parliament, 2015b.
- Eurostat – Climate Change and Energy

Készítette: Holle Alexandra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA
KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486